

June-July 2025, Volume 20, Issue 2

Investigating the Relationship between Attachment and Moral Development in Elementary School Students in Tehran

Akram Sadat Sadat Hoseini¹, Fariba BashrDošt Tajali^{2*}, Nastaran Sharifi³

1- Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

2- Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

3- Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Corresponding Author: Fariba BashrDošt Tajali. Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Email: fariba_66@yahoo.com

Received: 2025/01/28

Accepted: 2025/06/4

Abstract

Introduction: A child's attachment is foundational to their development across various dimensions. Among these, moral development in school-aged children in Iran has not been sufficiently studied. Therefore, this research aimed to investigate the relationship between attachment and moral development in primary school students in Tehran.

Methods: This descriptive-correlational study included all first-grade elementary students enrolled in Tehran during the 2023-2024 academic year. Multi-stage cluster sampling was employed, resulting in 210 correctly completed questionnaires from girls and 241 from boys. Data were collected using the Middle Childhood Attachment Questionnaire (Halpern & Kopenberg, 2006) and the Children's Moral Development Scale (Lotfabadi) through self-reporting. Pearson's correlation test was conducted using SPSS 16 for statistical analysis.

Results: The data revealed that children had a mean age of 8.032 ± 0.691 years, with 46.6% being female. Most children (88.2%) were from middle-income families, and 46.6% were in third grade. The majority of mothers (58.5%) were homemakers, while 93.6% of fathers were employed. All families were nuclear, and no psychological disorders were reported among family members. However, 6% of children had psychological issues, specifically hyperactivity. The mean moral development score was 160.76 ± 29.73 , and the mean attachment score was 60.41 ± 11.91 . No significant correlation was found between attachment and moral development ($P = 0.569$, Pearson's coefficient = 0.027).

Conclusions: The results indicate no significant relationship between attachment and moral development in school-aged children. This finding suggests the potential influence of other factors, such as education and social modeling, during the school years, which may overshadow the presumed association between these variables. Future studies should examine additional influential factors, including education and social role models, in moral development.

Keywords: Attachment, Moral development, School-aged children, Iran, Correlational study.

تأثیر دلبستگی کودک به مادر بر رشد اخلاقی دانش آموزان دبستانی شهر تهران

اکرم السادات حسینی^۱، فریبا بشردوست تجلی^{۲*}، نسترن شریفی^۳

۱- گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۲- گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۳- گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

نویسنده مسئول: فریبا بشردوست تجلی، گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
ایمیل: fariba_66@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۳/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۹

چکیده

مقدمه: دلبستگی کودک زمینه ساز تکامل کودک در ابعاد مختلف است از بین این ابعاد رشد اخلاقی در کودکان سن مدرسه در ایران مورد مطالعه قرار نگرفته است لذا این پژوهش با هدف بررسی رابطه دلبستگی با رشد اخلاقی در دانش آموزان دبستانی شهر تهران انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر از نوع توصیفی- همبستگی بود. جامعه آماری در این پژوهش، کلیه دانش آموزان مقطع اول ابتدائی که در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ در شهر تهران مشغول به تحصیل می باشند، بود. نمونه گیری با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انجام گرفت که در نهایت تعداد ۲۱۰ پرسشنامه توسط دخترها و تعداد ۲۴۱ پرسشنامه توسط پسرها بطور صحیح و کامل تکمیل و مورد بررسی قرار گرفتند. جهت گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه دلبستگی کودکان در دوره ی میانی (هالپرن و کاپنبرگ، ۲۰۰۶) و مقیاس رشد اخلاقی کودکان (لطف آبادی) با روش خود گزارش دهی استفاده گردید. آزمون آماری پیرسون با نرم افزار SPSS 16 برای تجزیه و تحلیل آماری استفاده شد.

یافته ها: داده ها نشان میدهد کودکان با میانگین سنی $8,032 \pm 0,691$ و $46,6\%$ مونث بودند بیشتر کودکان وضعیت اقتصادی متوسط $88,2\%$ و در کلاس سوم $46,6\%$ می باشند. والد مادر اکثرا $58,5\%$ خانه دار و پدر $93,6\%$ شاغل بود. همه خانواده ها هسته ای و بر اساس اظهار خانواده هیچ فردی دچار مشکل روانشناختی در خانواده وجود نداشت. ولی 6% کودکان دارای مشکل روانشناختی از جنس بیش فعالی بودند نمره اخلاق کل $29,73 \pm 160,76$ و نمره دلبستگی $11,91 \pm 60,41$ بود. بین میزان دلبستگی با رشد اخلاقی کودک رابطه معناداری وجود نداشت. $P=0,569$ و ضریب پیرسون $0,027$.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه بین دلبستگی و رشد اخلاقی ارتباط معناداری در کودکان سن مدرسه دیده نشد. بنظر میرسد دلیل این یافته تاثیر عوامل دیگر مانند آموزش و الگوهای اجتماعی در سن مدرسه باشد که علیرغم پیش فرض این مطالعه اما ارتباط معناداری بین دو متغیر مشاهده نشد پیشنهاد میگردد در مطالعات دیگر متغیرهای تاثیر گذار مثل آموزش و الگوهای اجتماعی نیز بر رشد اخلاقی بررسی شود.

کلید واژه ها: سبک دلبستگی، رشد اخلاقی، دانش آموزان.

مقدمه

اخلاق در همه گروه‌های سنی اهمیت ویژه‌ای دارد و در کودکان به عنوان آینده‌سازان جامعه و کسانی که در مرحله رشد و تکامل همه جانبه قرار دارند اهمیت بیشتری می‌یابد؛ کودکان بعزت نقش مهمی که در تشکیل سرنوشت جامعه دارند باید از نظر رشد اخلاقی و عوامل موثر بر آن مورد توجه باشند (۱). رشد اخلاقی به تغییراتی گفته می‌شود که با افزایش سن در مبانی شناختی، هیجانی و رفتاری و ارزشهای حاکم بر رفتار انسان پدید می‌آید و کلیه رفتارها را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد (۲) مطالعات نشان داده رشد اخلاقی در سن مدرسه، بدلیل اهمیت تشکیل ساختارهای تربیتی و اخلاقی، قابلیت بررسی و اندازه‌گیری پیدا می‌کند (۲-۴). رشد اخلاقی از سنین ابتدایی و با اولین تماسهای شیرخوار با مادر آغاز می‌گردد؛ بنابراین رشد اخلاقی در سنین اولیه کودک شروع به شکل‌گیری می‌کند ولی قابلیت اندازه‌گیری آن وابسته به رشد شناختی کودک است (۵).

مطالعات رشد اخلاقی را تحت تأثیر عوامل درونی و بیرونی میدانند؛ عوامل درونی شامل وضعیت روانی فرد، ساخت شناختی، تفاوت‌های فردی و عوامل شخصیتی، پایه‌های مختلف تحصیلی و جهت‌گیری دینی است و عوامل بیرونی شامل نگرش‌های تربیتی پدر و مادر، سلوک رفتاری والدین، تفاوت‌های بین فرهنگی، ناهنجاریهای اجتماعی و هویت اجتماعی می‌باشد (۲، ۳) بنابراین یکی از عوامل موثر بر رشد اخلاقی می‌تواند رفتارهای والدین با کودک باشد که در سنین پایین سبب ایجاد دلبستگی بین والد و کودک می‌گردد.

تعامل والد - کودک در مراحل اولیه زندگی سبب درک بهتر کودک از جهان و ارتباطات درون آن می‌شود (۶). بنابراین محققین ارتباطات اولیه کودک - والد را به منظور درک بهتر توانمندی‌های اجتماعی، اخلاقی و رفتار کودکان بررسی می‌کنند (۷). بدون دلبستگی مناسب کودک در معرض تکامل نامناسب و مشکلات در سنین بعدی قرار می‌گیرد که نمونه آن مشکلات در رشد اخلاقی است (۸) مکانیسم اثرگذاری دلبستگی بر تکامل اخلاقی پیچیده و ترکیبی است و بخاطر محدودیت مطالعات در مورد علل و عوامل مؤثر و مشارکت‌کننده در رشد اخلاقی در سنین پایین بسیار ناشناخته است (۹)

مطالعات روان‌شناختی شواهدی را مبنی بر ارتباط بین میزان دلبستگی و رشد اخلاقی بیان کرده است ((۱۰) مطالعات بر روی شیرخواران حتی در مراحل اولیه زندگی نشان داده که تعاملات کودک با مادر احتمالاً بر رشد اخلاقی اثر دارد (۱۱) و والدینی که دلبستگی بالا با فرزندان خود دارند، فرزندان با رشد عاطفی و اخلاقی مناسب دارند (۶، ۱۲) ولی این شواهد ناکافی است و نیازمند مطالعات بیشتری در این زمینه در دامنه فرهنگی جوامع مختلف و سنین بالاتر کودکان هستیم. اکثر مطالعات موجود در زمینه ارتباط دلبستگی و رشد اخلاقی در جوامع غربی انجام شده‌اند (۱۳، ۱۴). در حالی که جوامع شرقی مانند ایران، به ویژه تهران، با ساختارهای خانوادگی جمع‌گرا، نظام آموزشی متمایز، و نقش پررنگ مذهب در تربیت اخلاقی، ممکن است الگوهای متفاوتی از تعامل والد - کودک و رشد اخلاقی را نشان دهند. این تفاوت‌های فرهنگی می‌تواند مکانیسم‌های اثرگذاری دلبستگی بر رشد اخلاقی را تحت تأثیر قرار دهد. بنابراین در این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش بودیم که آیا بین دلبستگی با رشد اخلاقی در دانش‌آموزان دبستانی شهر تهران رابطه وجود دارد یا خیر؟

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری در این پژوهش، کلیه دانش‌آموزان مقطع اول ابتدائی که در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ در شهر تهران مشغول به تحصیل می‌باشند، بود. نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انجام گرفت که ابتدا از بین مراکز آموزش و پرورش دو منطقه در غرب، شرق، شمال، جنوب و مرکز شهر تهران انتخاب شدند که از مناطق انتخاب شده، در ۱۲ مدرسه پسرانه و ۱۳ مدرسه دخترانه نمونه‌گیری انجام شد. نمونه‌ها از هر مدرسه بطور سرشماری از بین همه دانش‌آموزان انتخاب شد که بطور میانگین ۴۹٪ پرسشنامه‌ها تکمیل و بازگردانده شدند. در نهایت ۲۱۰ پرسشنامه توسط دخترها و ۲۴۱ پرسشنامه توسط پسرها بطور صحیح و کامل تکمیل و مورد بررسی قرار گرفتند.

شیوه جمع‌آوری داده‌ها و ابزار جمع‌آوری داده‌ها:

پرسشنامه دلبستگی کودکان در دوره‌ی میانی (KCAQ): این پرسشنامه توسط هالپرن و کاپنبرگ (۲۰۰۶) طراحی

و سوال ۱۳ الی ۱۸ روز سوم توسط کودک پاسخ داده شد. به مادر آموزش داده شد سوالات در محیطی آرام و بدون محرکهای محیطی و شناختی برای کودک قرائت شود و سپس پاسخ کودک در برگه سوالات ثبت گردد.

ملاحظات اخلاقی

مطالعه از دانشگاه آزاد واحد رودهن کد اخلاق به شماره IR.IAU.R.REC.1403.011 را دریافت کرد. سپس با معرفی نامه از دانشگاه به آموزش و پرورش مرکزی شهر تهران مراجعه و سپس برای مناطق معرفی نامه دریافت کرد. سپس در ادارت مناطق برای مدارس از طریق قرعه کشی معرفی نامه صادر شد و در نهایت با مراجعه به مدارس و اخذ رضایت نامه کتبی از والدین و رضایت نامه شفاهی از کودک نمونه گیری و تکمیل پرسشنامه ها آغاز شد.

شیوه اجرا

نمونه دانش آموزان بر اساس ملاک های ورود به مطالعه: ۱- سالم بودن از نظر جسمی و روانشناختی (بنا به اظهار کودک و خانواده اش) ۲- مصرف نکردن داروهای اثرگذار بر وضعیت روانشناختی فرد بر اساس خود اظهاری. ۳- ایرانی بودن؛ و معیار خروج از مطالعه؛ تکمیل نکردن بیش از ۲۰٪ سوالات پرسشنامه و تمایل به خروج از مطالعه بود. معیار ورود به مطالعه والد: ۱- نداشتن مشکلات روانشناختی (خود اظهاری) ۲- داشتن سواد خواندن و نوشتن و ملاک های خروج: عدم تمایل به پرکردن پرسشنامه ها و شرکت در مطالعه و پر نکردن حداکثر ۲۰٪ سوالات پرسشنامه بود. قابل ذکر است اگر کودک یا والد مرتبط، هر کدام از مطالعه خارج می شدند نفر دیگر نیز از مطالعه خارج می شد. پس از کسب مجوز کمیته اخلاق از دانشگاه و کسب مجوز ورود به مدارس از آموزش و پرورش، به آموزش و پرورش مرکزی شهر تهران مراجعه شد؛ سپس لیست مناطق آموزش و پرورش گرفته شد و معرفی نامه برای نمونه گیری در کلیه مراکز آموزش و پرورش اخذ شد. نمونه گیری به شیوه تصادفی خوشه ای از مناطق و مدارس انجام شد و در مدرسه از همه کلاسها نمونه گیری سرشماری انجام شد. قبل از درخواست برای تکمیل پرسشنامه ها آموزش های لازم به دانش آموز و خانواده شان از طریق دستورالعمل در ابتدای فرم رضایت نامه داده

شده است. تعداد سوالات آن ۲۰ و هدف آن سنجش میزان دلبستگی کودکان در دوره ی میانی (قبل از دبستان و دبستان) است. از ۴ بعد مختلف (تکامل انطباقی مثبت، واکنش هیجانی، رفتارهای منفی و دوری گزیدن از حمایت چهره ی دلبستگی / فرد مراقب) می باشد. نحوه ی نمره گذاری آن بر طبق طیف لیکرت ۵ درجه ای از (هرگز=۱ تا همیشه=۵) بوده است. حداقل امتیاز ممکن آن ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ می باشد. جهت آزمون پایایی این پرسشنامه در این مطالعه بر روی پرسشنامه ده نفر از والدین آزمون آلفای کرونباخ با نتیجه ۰/۸۵ انجام شد که مورد قبول بود. این پرسشنامه توسط مادر و بصورت خوداظهاری تکمیل شد (۱۱).

مقیاس رشد اخلاقی کودکان (دکتر لطف آبادی):

سوالات این آزمون در شش مقوله اخلاقی، و برای هر مقوله سه سوال داستانی، طراحی شده است. این شش مقوله اخلاقی عبارتند از: اخلاق زیست - محیطی، اخلاق مراقبت از خود یا اخلاق فردی، اخلاق در مناسبات خانوادگی، اخلاق اجتماعی، اخلاق انسانی، و اخلاق مینوی (یا متعالی). هر یک از هجده سوال آزمون با یک یا چند مقیاس شش درجه ای قضاوت اخلاقی مورد سنجش قرار گرفته است.

در پژوهش سلیمانی و همکاران (۱۳۹۳) روایی و پایایی این پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است. همبستگی معنی دار نمرات این پرسشنامه با نمرات پرسشنامه های هیجان های مادرانه و پرسشنامه SDQ روایی همگرا، واگرا و همزمان مقیاس را تایید کرد. همچنین پایایی آزمون - بازآزمون این پرسشنامه ۰/۷۹ گزارش شده است. پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید. آلفای این پرسشنامه بالای ۰/۷۰ درصد بدست آمد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه می باشد (۱۵). پایایی این پرسشنامه با آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بر روی ده پرسشنامه تکمیل شده توسط کودکان انجام شد. این پرسشنامه بعلا طولانی بودن و نیاز به تفکر و تحلیل طی سه روز هر روز بین ۳۰ دقیقه تا یکساعت با خواندن سوالات توسط مادر برای کودک و پاسخ به آنها توسط کودک تکمیل شد. نحوه خواندن سوالات، تقسیم بندی پرسشنامه و نداشتن واکنش یا تحلیل نسبت به پاسخ های کودک در یک جلسه ۱۵ الی ۳۰ دقیقه به مادر آموزش داده شد. از سوال ۱ تا ۶ در روز اول سوال ۷ تا ۱۲ روز دوم

شد. سپس فرم رضایت امضا شده و همراه پرسشنامه های تکمیل شده ارسال شد. اگر به هر دلیلی پرسشنامه کامل نبود یا رضایت آگاهانه امضا نمی شد، نمونه از مطالعه خارج می شد. رضایت آگاهانه از کودکان بطور شفاهی در زمان توزیع پرسشنامه ها کسب شد و در صورت عدم رضایت پرسشنامه به آنها داده نمی شد. مدت یک هفته فرصت تکمیل پرسشنامه به نمونه ها داده شد؛ سپس پرسشنامه ها جمع آوری شد. پس از جمع آوری داده ها، اطلاعات در نرم افزار SPSS وارد شدند و تجزیه و تحلیل نهایی با استفاده از آزمون های توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و تحلیلی مانند همبستگی پیرسون انجام

یافته ها

داده ها نشان می دهد میانگین سنی کودکان $8,032 \pm$ ۰,۶۹۱ و بیشتر کودکان مذکر ۵۳,۴٪ و رتبه اول تولد ۳۵,۷٪ با وضعیت اقتصادی متوسط ۸۸,۲٪ و در کلاس سوم ۴۶,۶٪ می باشند. والد مادر اکثراً ۵۸,۵٪ خانه دار و پدر ۹۳,۶٪ شاغل بود. همه خانواده ها هسته ای و بر اساس اظهار خانواده هیچ فردی دچار مشکل روانشناختی در خانواده وجود نداشت. ولی ۶٪ کودکان دارای مشکل روانشناختی از جنس بیش فعالی بودند

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک کودک و خانواده

مشخصات دموگرافیک	تنوع	تعداد	درصد
جنسیت کودک	مونث	۲۱۰	۴۶,۶
	مذکر	۲۴۱	۵۳,۴
رتبه تولد کودک	۱	۱۶۱	۳۵,۷
	۲	۱۵۷	۳۴,۸
	۳	۹۹	۲۲
	۴	۳۱	۶,۹
	۵	۳	۰,۷
وضعیت اقتصادی	خوب	۲۱	۴,۷
	متوسط	۳۹۸	۸۸,۲
	ضعیف	۳۲	۷,۱
کلاس کودک	کلاس اول	۵۸	۱۲,۹
	کلاس دوم	۱۸۳	۴۰,۶
	کلاس سوم	۲۱۰	۴۶,۶
شغل مادر	خانه دار	۲۶۴	۵۸,۵
	شاغل	۱۸۷	۴۱,۵
شغل پدر	شاغل	۴۲۲	۹۳,۶
	بیکار	۲۹	۶,۴
	گسترده	۰	۰
نوع خانواده	هسته ای	۴۵۱	۱۰۰
	بلی	۰	۰
مشکلات روانشناختی والدین	خیر	۴۵۱	۱۰۰
	بلی	۲۷	۶
مشکلات روانشناختی کودک	خیر	۴۲۴	۹۴
	بلی	۲۷	۶
کل		۴۵۱	۱۰۰

نتایج پرسشنامه‌ها نشان داد که کودکان نمره اخلاق ۱۶۰,۷۶ داشتند و نمره دلبستگی ۶۰,۴۱ بود.

جدول ۲: اطلاعات متغیرهای اخلاق و دلبستگی

متغیر اصلی	ابعاد متغیر	میانگین	انحراف معیار
رشد اخلاقی	اخلاق زیست-محیطی	۴,۴۳	۲,۵۴
	اخلاق مراقبت از خود یا اخلاق فردی	۱۷,۵۷	۵,۱۷
	اخلاق در مناسبات خانوادگی	۲۰	۵,۹
	اخلاق اجتماعی	۲۴,۶۴	۷,۷۱
	اخلاق انسانی	۵۶,۱۳	۱۱,۶۲
	اخلاق مینوی (یا متعالی)	۳۷,۹۶	۷,۷۷
دلبستگی کودکان در دوره ی میانی	نمره کل	۱۶۰,۷۶	۲۹,۷۳
	تکامل انطباقی مثبت	۱۸,۲۳	۷,۹۶
	واکنش هیجانی	۱۲,۲۶	۳,۹۶
	رفتارهای منفی	۱۷,۹۴	۹,۹۹
	دوری گزیدن از حمایت چهره ی دلبستگی/فرد مراقب	۱۱,۹۶	۵,۸۱
	نمره کل	۶۰,۴۱	۱۱,۹۱

جهت بررسی میزان نرمال بودن داده‌ها، چولگی و کشیدگی مربوط به کلیه متغیرهای مورد بررسی، در محدوده قابل قبول قرار دارد. یعنی کلیه مقادیر چولگی و کشیدگی بین ۲- و ۲+ و کلیه مقادیر کشیدگی بین ۷- و ۷+ هستند. لذا نرمال بودن این متغیرها مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۳: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر اصلی	مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
دلبستگی کودک	تکامل انطباقی مثبت	۳/۰۴	۱/۳۳	-۰/۰۳۲	-۱/۶۸۳
	واکنش هیجانی	۲/۹۳	۰/۹۹	-۰/۰۳۷	-۱/۰۸۲
	رفتارهای منفی	۳/۰۱	۱/۶۷	۰/۰۵۸	-۱/۸۷۲
	دوری گزیدن از حمایت چهره دلبستگی	۳/۰۱	۱/۴۵	۰/۰۶۲	-۱/۵۴۹
	کل	۳/۰۰	۱/۳۲	-	-
	رشد اخلاقی	اخلاق زیست-محیطی	۱/۵۱	۱/۱۱	۲/۳۰۳
رشد اخلاقی	اخلاق مراقبت از خود	۳/۹۱	۱/۳۱	-۰/۲۸۵	-۰/۸۲۶
	اخلاق در مناسبات خانوادگی	۲/۲۷	۱/۰۶	۱/۰۸۴	۱/۵۳۵
	اخلاق اجتماعی	۲/۴۵	۱/۰۵	۰/۲۸۵	-۰/۸۶۸
	اخلاق انسانی	۴/۳۲	۰/۸۹	-۱/۱۶۸	۱/۴۵۰
	اخلاق مینوی	۳/۴۵	۰/۷۱	-۰/۴۸۲	-۰/۴۸۶
	کل	۳/۴۱	۰/۶۵	-	-

در بخش دوم، به بررسی میزان همبستگی بین متغیرهای دلبستگی و رشد اخلاقی و همچنین تحلیل فرضیه پژوهش پرداخته شد.

پرداخته بود. نتایج نشان داد که بین رشد اخلاقی و دلبستگی در کودکان پیش دبستانی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. در این مطالعه از ابزار مشابه مطالعه حاضر استفاده شده است ولی گروه سنی پیش دبستانی می باشد که از نظر مشخصه های رشد اخلاقی و استدلال اخلاقی با سن دبستان تفاوت معناداری دارند.

در مطالعه ای جی زندورم و همکاران (۱۸) که به مطالعه دلبستگی و استدلال اخلاقی در نوجوانان پرداخته است. نتایج نشان داد همبستگی مثبت و معناداری بین استدلال اخلاقی و دلبستگی در نوجوانان در همه ابعاد دلبستگی وجود ندارد. نتایج این مطالعه با نتایج مطالعه حاضر در مواردی همسو است ولی بعلاوه سنی متفاوت نمیتوان معیار خوبی برای تایید یا رد یافته های مطالعه حاضر باشد.

در مطالعه شهر آبی و همکاران (۱۹) که از ابزار دلبستگی مشابه مطالعه حاضر برای پیش بینی رفتار استفاده شد، نتایج نشان داد رفتار کودک بر اساس دلبستگی کودک قابل پیش بینی نیست. این مطالعه از نظر ابزار سنجش دلبستگی و گروه سنی مشابه مطالعه حاضر است ولی به مسئله رفتار پرداخته است نه رشد اخلاقی بنابراین بنظر میرسد اگر چه میتوان در رفتار عوامل رشد اخلاقی را نیز موثر دانست ولی تایید مطالعه حاضر بطور کامل حاصل نمی شود.

نتایج متناقض و وابسته به نوع ابزار استفاده شده نشان میدهد نیازمند مطالعات بیشتری در این خصوص هستیم و بخصوص مطالعات تکمیلی که قادر باشد ابعاد محیطی موثر را نیز اندازه گیری کند (۲۰) مانند الگوهای محیطی و خانوادگی. در نهایت میتوان گفت ابزار استفاده شده در مطالعه حاضر چون نوع دلبستگی را مشخص نمی کند و تنها به رفتارهای دلبستگی کودک بدون طبقه بندی و تعیین نوع دلبستگی می پردازد برای مطالعاتی که در آنها تعیین نوع دلبستگی در ارتباط مهم است مناسب نیست و قابل مقایسه با این نوع مطالعات نیز نمی باشد. از طرفی در سن مدرسه کودک رفتارهای دلبستگی را بطور کلاسیک و قابل اندازه گیری مانند بزرگسالان یا نوجوانان بروز نمی دهد (۲۱) بنابراین ابزار فوق برای سنجش دلبستگی در سن مدرسه مناسب است ولی باید توجه کرد سن مدرسه مناسب برای طبقه بندی و نوع سنجی دلبستگی کودک نیست. در نتیجه ابزار مطالعه حاضر برای اندازه

بر اساس نتایج آزمون همبستگی پیرسون، بین دلبستگی کودک با رشد اخلاقی رابطه معناداری با $r=0.027$ و $P=0.569$ وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه دلبستگی با رشد اخلاقی دانش آموزان دبستانی شهر تهران صورت گرفت. نتایج حاکی از آن بود که بین میزان دلبستگی کودک با رشد اخلاقی کودک رابطه معناداری وجود ندارد. در مطالعه حسن نیا و شیخ الاسلامی (۱۶) در مورد رابطه بین رشد اخلاقی و سبک دلبستگی در دانشجویان یافته های پژوهش نشان داد سبک دلبستگی ایمن اثر مستقیم و مثبت و سبک دلبستگی دوسوگرا اثر مستقیم و منفی بر رفتارهای اخلاقی نشان دادند و برخورداری از دلبستگی ایمن انجام رفتارهای اخلاقی را تسهیل می کند. یافته های این پژوهش با مطالعه حاضر متفاوت است که از دلیل این تفاوت میتواند سن متفاوت نمونه ها و تفاوت در پرسشنامه دلبستگی باشد ضمناً در مطالعه حسن نیا و همکار رفتار اخلاقی بررسی شدند و در مطالعه حاضر استدلال اخلاقی مورد بررسی قرار گرفته است.

در مطالعه حجتی و همکاران (۱۷) با عنوان رابطه سبک پیوستگی و هویت اخلاقی در دانش آموزان دختر پایه دهم نتایج نشان داد که سبک دلبستگی ایمن پیش بینی کننده مثبت و معنادار هویت اخلاقی و سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا، هر دو پیش بینی کننده معنادار و منفی هویت اخلاقی بودند. که سن و ابزار اندازه گیری با مطالعه حاضر متفاوت بودند. با توجه به اینکه هویت اخلاقی الزاماً همه ابعاد رشد اخلاقی را پوشش نمی دهد که میتواند دلیل نتایج متفاوت باشد.

در مطالعه سیستماتیک مارتینز و همکاران (۶) بین فاکتورهای اخلاقی ایشار و همدلی و دلبستگی ایمن رابطه مثبت و معنادار در مطالعات دیده شد و بین احساس گناه و دلبستگی ایمن ارتباط منفی و معناداری دیده شده است. با توجه به اینکه این مطالعه تنها صفات اخلاقی را بررسی کرده است و به رشد اخلاقی بطور نپرداخته بنظر میرسد نیاز است تا مطالعاتی بر مبنای رشد اخلاقی انجام گرفته و قابل مقایسه با نتایج حاضر بشوند.

در مطالعه اسماعیلی و همکاران (۱۱) که به بررسی ارتباط سبک والدینی و رشد اخلاقی با میانجیگری دلبستگی

نشده است که لزوم مطالعات بیشتر در سن مدرسه را نمایان می‌سازد. از طرفی پرستاران با ترکیب دانش علوم سلامت، مهارت‌های ارتباطی و بینش فرهنگی، می‌توانند سهم چشمگیری در تقویت دلبستگی ایمن و رشد اخلاقی کودکان داشته باشند. این پژوهش نه تنها به پرستاران در شناسایی عوامل خطر کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای طراحی مداخلات مبتنی بر شواهد در حوزه پرستاری کودک فراهم می‌سازد. پرستاری تنها محدود به مراقبت‌های جسمانی نیست، بلکه حفظ و ارتقای سلامت جامع (جسمی-روانی-اخلاقی) کودکان را در بر می‌گیرد. این پژوهش به پرستاران کمک می‌کند تا با درک عمیق‌تر از رابطه دلبستگی و رشد اخلاقی، به عنوان سفیران سلامت اخلاقی در جامعه عمل کنند. از طریق مداخلات مبتنی بر شواهد، آموزش خانواده‌ها، و مشارکت در تحقیقات بین‌رشته‌ای، پرستاران می‌توانند نسلی از کودکان با پایه‌های اخلاقی محکم و روابط اجتماعی سالم پرورش دهند

سپاسگزاری

از کلیه عزیزانی که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد. این پژوهش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن مصوب شده است. از آموزش و پرورش شهر تهران برای همکاری صمیمانه تشکر و قدردانی دارم.

تضاد منافع

نویسنده تصریح می‌کند که هیچ گونه تضاد منافی در مطالعه حاضر وجود ندارد.

گیری دلبستگی در سن مدرسه مناسب است و مطالعات مشابه در این سن نیز اکثراً از این ابزار استفاده نموده‌اند ولی این ابزار چون نوع دلبستگی را مشخص نمی‌کند مطالعاتش قابل مقایسه با سایر مطالعات که در سنین بالاتر انجام می‌شود نیست. بنابراین نتایج مطالعه در سن مدرسه با نتایج مطالعات در سایر سنین و تعیین نوع دلبستگی نتایج یکسانی بدست نمی‌دهد (۱۳).

پس رشد اخلاقی با دلبستگی ایمن ارتباط معنادار و مثبتی دارد و با سایر انواع دلبستگی ارتباط مثبت ندارد (۲۲). با توجه به اینکه در پرسشنامه دلبستگی این مطالعه نوع دلبستگی بررسی نشده و تنها ابعاد تکامل انطباقی مثبت، واکنش هیجانی، رفتارهای منفی، دوری گزیدن از حمایت چهره‌ی دلبستگی/فرد مراقب بررسی شده است. از آنجا که رشد متفاوت ابعاد دلبستگی تشکیل دهنده سبک دلبستگی کودک است (۱۴) که در این مطالعه ابزار قادر به تعیین آن نبوده است لذا این مورد سبب می‌شود تا رابطه معناداری بین دلبستگی با رشد اخلاقی یافت نشود. نکته اصلی و مهم اینست که تا کنون مطالعه‌ای در این گروه سنی و جامعه انجام نشده است و اغلب مطالعات برای سنین نوجوانی و جوانی یا قبل از مدرسه بوده است (۲۳) که نتایج آن ممکن است قابل تعمیم به سن مدرسه بخاطر مشخصات خاص رشد اخلاقی در این سن نباشد. بنابراین بنظر میرسد لزوم مطالعات بیشتر در این زمینه با پرسشنامه‌های متفاوت دلبستگی می‌باشد.

بطور کلی میتوان گفت در مطالعات رابطه معناداری بین سبک دلبستگی ایمن با رشد اخلاقی بدست آمده است ولی رابطه معناداری بین دلبستگی در سن مدرسه با فاکتورهای اخلاقی و رفتاری در همه مطالعات دیده

References

1. Terbaty B, Zahrasadat H, Elham A, Sajedeh Z. Investigating factors affecting the development of moral values in elementary students. In: Proceedings of the Third International Conference on Innovation and Research in Educational Sciences, Management and Psychology; 2019; Tehran, Iran.
2. Abbaszadeh A, Ranjdoost S, Azimi M. An explanation of the components of moral development of high school first grade students in the framework of the philosophy of Islamic education. Islamic Education Research Quarterly 2020;28(47):141-57.
3. Amini H, Hanifi F. The model of factors affecting moral development and determining their status in elementary school students. Journal of Sociology of Education 2021;7(1):88-100.
4. Amini Z, Hanifi F, Imani M. Identifying factors affecting moral development of elementary school students in Tehran from experts' perspective to provide an appropriate model. Jundishapur Education Development Quarterly 2020;11(Special Issue):227-42.
5. Adkins DC, Payne FD, O'Malley JM. 3: Moral Development. Review of

- Research in Education. 1974;2(1):108-44.
<https://doi.org/10.3102/0091732X002001108>
<https://doi.org/10.2307/1167160>
6. Costa Martins M, Santos AF, Fernandes M, Veríssimo M. Attachment and the Development of Moral Emotions in Children and Adolescents: A Systematic Review. *Children*. 2021;8(10):915.
<https://doi.org/10.3390/children8100915>
 7. Deneault A-A, Hammond SI, Madigan S. A meta-analysis of child-parent attachment in early childhood and prosociality. *Developmental Psychology*. 2022.
<https://doi.org/10.1037/dev0001484>
 8. Khorasani Zadeh A, Ranjbari Pour T, Pour Sharifi H, Bagheri F, Pouya Manesh J. Predicting early maladaptive schemas based on parent-child relationship patterns and attachment styles. *Andishe va Raftar dar Ravanshenasi-ye Balini (Thought and Behavior in Clinical Psychology)* 2018;13(50):17-26.
 9. Lotfi N, Saadati Shamir E. Investigating the relationship between personality traits and attachment styles with emotional failure. *Pajouhesh-ha-ye Ravanshenasi-ye Balini va Moshavere (Clinical Psychology and Counseling Research)* 2016;6(1):98-112.
 10. Costa Martins M, Santos AF, Fernandes M, Veríssimo M. Attachment and the Development of Moral Emotions in Children and Adolescents: A Systematic Review. *Children (Basel, Switzerland)*. 2021;8(10).
<https://doi.org/10.3390/children8100915>
 11. Esmaeili F, Tahmasebi S, Mohammadi Arya A, Soltani PR. The Relationship Between Parenting Styles and Moral Development of Preschool Children Mediated by Children's Attachment. *Archives of Rehabilitation*. 2021;22(3):362-77.
<https://doi.org/10.32598/RJ.22.3.3275.1>
 12. Kamza A. Attachment to mothers and fathers during middle childhood: an evidence from Polish sample. *BMC Psychology*. 2019;7(1):79.
<https://doi.org/10.1186/s40359-019-0361-5>
 13. Deneault A-A, Hammond S, Madigan S. A Meta-Analysis of Child-Parent Attachment in Early Childhood and Prosociality. *Developmental Psychology*. 2022;59.
<https://doi.org/10.1037/dev0001484>
 14. Jewell T, Gardner T, Susi K, Watchorn K, Coopey E, Simic M, et al. Attachment measures in middle childhood and adolescence: A systematic review of measurement properties. *Clinical Psychology Review*. 2019;68.
<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2018.12.004>
 15. Lotf Abadi H. [Developmental psychology of moral, value and religious growth in adolescence and youth]. *Methodology of Humanities* 2002;31(8):4-39. Persian.
 16. hasannia s, sheykholeslami r. The mediating role of moral maturity in relationship between attachment style and moral behaviors. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2020;15(57):131-55.
 17. Hojjati G, Naghsh Z, Khodayari Fard M. The relationship between attachment style and moral identity: The mediating role of empathy. *Psychology* 2021;25(98):215-35. Persian.
 18. Van Ijzendoorn MH, Zwart-Woudstra HA. Adolescents' Attachment Representations and Moral Reasoning. *The Journal of Genetic Psychology*. 1995;156(3):359-72.
<https://doi.org/10.1080/00221325.1995.9914829>
 19. Salehi Shahrabi M, Shahrabi M, Heidari A, Ghaderi H. Role of attachment style in prediction of behavior of 3 to 6-year-old children. *European Archives of Paediatric Dentistry*. 2020;21(6):647-56.
<https://doi.org/10.1007/s40368-019-00495-9>
 20. Kochanska G, Barry R, Stellern S, O'Bleness J. Early Attachment Organization Moderates the Parent-Child Mutually Coercive Pathway to Children's Antisocial Conduct. *Child development*. 2009;80:1288-300.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01332.x>
 21. Groh AM, Fearon RP, Bakermans-Kranenburg MJ, van Ijzendoorn MH, Steele RD, Roisman GI. The significance of attachment security for children's social competence with peers: a meta-analytic study. *Attach Hum Dev*. 2014;16(2):103-36.
<https://doi.org/10.1080/14616734.2014.883636>
 22. Padilla-Walker L, Coyne S, Collier K. Longitudinal relations between parental media monitoring and adolescent aggression, prosocial behavior, and externalizing problems. *Journal of adolescence*. 2015;46:86-97.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.11.002>
 23. Hojjati G, naghsh z, Khodayarifard M. The Relationship between Attachment Style and Moral Identity: The Mediating Role of Empathy. *Journal of Psychology*. 2021;2(25):215-35.